

Over het kastensstelsel en subtiële taalvarianten

Priesters komen tot nu altijd uit de hoogste kaste – het zijn Brahmanen

Elke boer, verkoper of priester, elke vrouw en elk kind heeft zijn eigen vaste plek in de hiërarchie van de Balinese maatschappij. Met de invoering van het hindoeïsme vanuit India werd namelijk ook het kastensstelsel van dat land overgenomen. Er wordt op Bali wat minder dogmatisch mee omgegaan dan in het land van herkomst, maar toch heeft het kastensstelsel op het eiland tot de ontwikkeling van een gecompliceerde taalstructuur geleid.

Kasten, titels en naamgeving

Met name in het zuiden van Bali – minder in het noorden – worden de privileges die bij een bepaalde kaste horen algemeen geaccepteerd en worden

mensen van dezelfde kaste in de dagelijkse omgang bevoordeeld. Maar anders dan in India wordt er minder strikt vastgehouden aan het onderscheid tussen de kasten. Zo is het toegestaan om te trouwen met iemand van een andere kaste, hoewel dat eerder uitzondering dan regel is. Ook kan elke Balinees – althans in theorie – zelf een beroep kiezen. Zo kan het voorkomen dat een taxichauffeur die een gast naar een hotel brengt, uit een verarmde adellijke familie van de hoogste kaste stamt, terwijl de manager van dat hotel een ambitieuze *Jaba* of *Sudra* is (zie blz. 71). Een uitzondering wordt gemaakt voor de functie van priester, die tot nu toe alleen openstaat voor leden van de hoogste kaste. Groot verschil met het Indiase kastensysteem is verder dat op Bali de allerlaagste groep van de ‘onaanraakbaren’ (*paria's*) ontbreekt.

Op ontdekkingsreis

De Koningsgraven van Gunung Kawi – prehistorische rotstempel

Er zijn nog altijd veel onbeantwoorde vragen rond de in de rotsen uitgehouwen Koningsgraven, die tot de oudste en belangrijkste monumenten van Bali behoren. Veel past namelijk niet in het traditionele beeld van de hindoeïstische cultusviering. Een groot aantal Balinezen is er vast van overtuigd dat de mythologische reus Kebo Iwo de 'graven' heeft gemaakt.

Kaart: ► J 4

Start: Ubud; tussen Ubud en Tampaksiring rijden regelmatig bemo's.

Openingstijden: dag. 8-18 uur.

Duur: 2-3 uur.

Toegang: Rp. 15.000, kind Rp. 7500, bij een bezoek zijn sarong en tempelsjaal verplicht.

Eten en drinken: op circa 300 m van de Koningsgraven is een parkeerplaats waar in eenvoudige eetstalletjes gekoelde drankjes en kleine Indonesische gerechten te koop zijn.

Tip: de in de rotsen uitgehakte monumenten zijn op hun mooist in het zachte ochtendlicht; probeer de drukke perioden tussen 10-12 en 14-16 uur te vermijden.

De teelt van zeewier op het eiland Lembongan

door hoge ligging. Restaurant en mooi zwembad.

Rustig, karakteristieke stijl – Oka Bungalow: Coconut Bay, tel. 0366 244 97, www.bungalo-no7.com, bungalow Rp. 500.000-600.000. Bungalows met deels airconditioned kamers met hoge ligging. Restaurant en zwembad.

Bungalows in etnische stijl – Bali Hai Tide Huts: Mushroom Bay, tel. 0361 807 01 81, www.balihaitidehutlembongan.com, 2 pk US\$ 54-72. Gezinsvriendelijk resort met airconditioned bungalows in de stijl van de lumbung-rijstopslagplaatsen, waarin traditie en modern comfort samengaan. Goed restaurant, uitnodigend zwembad, veel watersportmogelijkheden.

Voor duikers – Pondok Baruna Guesthouse: Jungutbatu, tel. 081 23 91 35 25, www.world-diving.com, 2 pk Rp. 200.000-450.000. Comfortabele kamers met airco in een nieuw hoofdgebouw en eenvoudiger kamers met

ventilator in een rijtje bungalows aan het strand. Zwembad, goede Balinees-Indonesische keuken, duikcentrum onder Australische leiding. Reserveren aanbevolen.

Informatie

Boottochten en veerboten: vanuit Sanur, in de buurt van het Inna Grand Bali Beach Hotel, vertrekt dagelijks in de vroege ochtend een passagiersboot naar Nusa Lembongan, vaartijd 2-3 uur. Simpel en comfortabeler zijn een georganiseerde bootexcursie vanuit Benoa Port (zie blz. 30 en blz. 137) en de veerboten van Perama (dag. 7.30 uur vanuit Sanur; info/reserveren: Perama Tours & Travel, Jl. Hang Tuah 31, Sanur, tel. 081 23 66 53 17, www.peramatour.com). Tussen Jungutbatu en Toyapakeh op Nusa Penida vaart dagelijks een reguliere passagiersveerboot.

De caldera van de Gunung Rinjani met een kratermeer en de vulkaan Gunung Baru

management. Naast duikcursussen ook snorkelen voor US\$ 5.

Duiken zonder uitrusting – **Free-dive Gili:** tel. 0370 614 05 03, 0871 57 18 71 70, www.freedivegili.com. De eerste aanbieder op de Gili-eilanden die zich richt op het duiken zonder uitrusting, het zogenaamde vrijduiken (*free-diving*). Beginners maken via cursussen van twee tot vier dagen (US\$ 220-460) kennis met de wereld van het vrijduiken. Na enige oefening in het 25 m lange zwembad en het aanleren van de juiste techniek kunnen de cursisten de adem twee keer zo lang inhouden en tot 20 m diepte afdalen.

Duiken en meer – **Lutwala Dive:** tel. 0370 619 48 35, www.lutwala.com. In

kleine groepen van maximaal vier personen worden beginners op professionele wijze de eerste beginselen van het duiken bijgebracht. Op het terrein zijn ook een instructiebad en een minigolfbaan aanwezig.

Duikcursussen op PADI- en SSI-niveau – **Manta Dive:** tel. 0370 614 36 49, www.manta-dive.com. Bekende duikschool op Gili Trawangan met instructeurs die zowel cursussen op PADI- als op SSI-niveau geven.

Informatie

Met de shuttleboot: dagelijks vaart er een shuttleboot van Padang Bai naar